

„MÁTYÁS KÖNYVTÁRÁTÓL A 3000-IK NÉPKÖNYVTÁRIG“

Emlékkiállítás az Országos Széchényi Könyvtár 150 éves jubileuma alkalmából

1802. november 26. jelentős dátum a magyar könyvtárügy történetében. Ekkor vette meg Széchényi Ferenc a nemzetnek adományozott könyvtárával az *Országos Széchényi Könyvtár alapját*. Maga az alapítás ténye, s az a körülmény, hogy Széchényi *nemzeti* könyvtárat akart létesíteni, kiváltotta az udvari reakció ellenállását. Az alapító oklevél kiállítását, míg az az aláírásig eljutott, hosszú harc előzte meg. Végül is az uralkodó csupán »országos« könyvtár alapítását engedélyezte, »nemzeti« könyvtár felállításáról nem akart tudni.

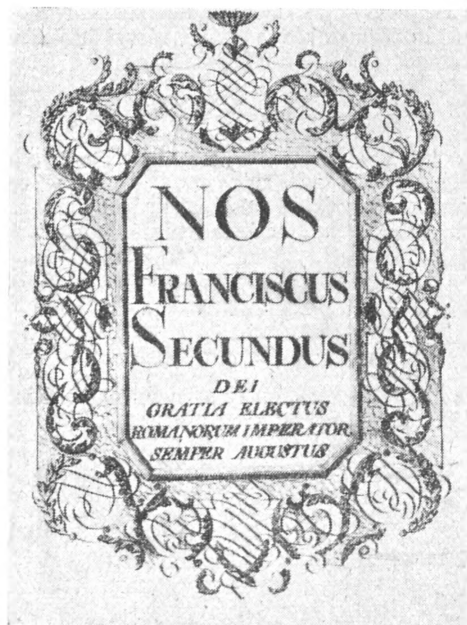
Az indulás nehézségei, majd a feudális és polgári korszak sok fejlődést gátló körülménye ellenére, másfél évszázad alatt legnagyobb könyvtárunkká nőtt Országos Széchényi Könyvtár méltóan kívánja megünnepelni jubileumát. Különös jelentőséget ad az évfordulónak az a körülmény, hogy éppen ebben az évben, 150 évvel az alapítás után, a májusi minisztertanácsi határozat az ország vezető könyvtárává s a könyvtárak legfőbb segítőársává emelte. A jubileumi ünnepségek megmozdulásai egyrészt az Országos Széchényi Könyvtár

történeti fejlődését mutatják be, ugyanakkor azonban meg akarják mutatni az egész magyar könyvtárügy fejlődését is. Kijelölik az új, Nemzeti Könyvtár feladatait, amely minden szempontból az élenjáró szovjet könyvtártudomány tapasztalataiból merít s amely példaképének a szocialista könyvtártípus legfőbb képviselőjét, a Lenin Könyvtárat tekinti.

A jubileumi ünnepségek során a könyvtárosokat legközelebből érintő legfontosabb problémák megbeszélésére könyvtáros konferencia lesz. A nép széles rétegei számára kiállítás nyílik. A kiállításnak címe: *»Mátyás könyvtárától a 3000-ik népkönyvtárig.«* E kiállítás úgy mutatja majd be könyv- és könyvtártörténetünk fejlődésének menetét, hogy azok is, akik a kultúrforradalom kibontakozása során valójában most találkoznak először a könyvvel, most ismerkednek meg először a könyvtárak életével, a szocializmus építésében betöltött szerepükkel, megértsék és tudatosíthassák, hogy a könyv kultúrforradalmunk legdöntőbb harci fegyvere, népünk további felemelkedésének nélkülözhetetlen eszköze.

A kiállítás szoros összefüggésben mutatja be az írás és a könyv fejlődését a magyar könyvtárügy történetében, Mátyás híres reneszánsz könyvtárától a mai szocialista könyvtárakig. Könyvtörténeti kiállításokat rendeztek már korábban is a Széchényi Könyvtár és a többi nagy, tudományos könyvtár ritkaságaiból. Ezek a kiállítások azonban csupán öncélú bemutatások voltak, talán gyönyörködtettek, de semmiképpen nem tanítottak. Dolgozó népünk összessége pedig nem is juthatott el odáig, hogy a kiállításokat megtekintse. Most a Magyar Nemzeti Múzeumban rendezett jubileumi kiállítás egyik legfőbb célja, hogy népünk tulajdonát képező nemzeti értékeket a maguk teljes összefüggésében bemutassa. A kiállítás megmutatja a haladó, a nagy forradalmi korszakok egészséges kezdeményezéseit és a reakció felülkerekedésével a könyvtárügy hanyatlását.

A középkori könyvtár elzárt, egyházi monopóliuma után, nagyjelentőségűek a humanizmus és a reneszánsz világi kezdeményezései. *Mátyás* könyvtárát, a világhírű *Corvinát* egykorú leírások alapján makettben mutatja be a kiállítás. A XVI—XVIII. század haladó könyvtári kezdeményezéseit, a reakció fejlődést gátló hatását, a haladó és reakciós erőknek könyvtárügyünkben is jelentkező harcát a kiállítás könyvek, fény-

A Széchényi Könyvtár alapítólevele

képek, eredeti íráások, a tárgyi dokumentumok segítségével eleveníti fel. A reformkor haladó értelmiségeinek Hajnóczy-nak, az első köztársasági mozgalom mártírjának Bacsányinak és Kazinczynak, 48-as forradalmunk nagyjainak: Petőfinek és Kossuthnak könyvein keresztül mutatja be, miképpen küzdöttek legjobbjaink a könyv, a kultúra fegyverével is népünk felszabadításáért. Elénk tárja a kiállítás a Magyar Tanácsköztársaság könyvtárügyét, azokat a nagyszerű kezdeményezéseket, amelyek népünk gyors kulturális felemelkedését, egész könyvtárügyünknek e cél szolgálatába való állítását akarták biztosítani.

Az ellenforradalom felülkerekedésével könyvtárügyünk is visszafejlődik. A Horthy-fasizmusnak könyvtárainkban bekövetkezett romboló hatását néhány jellemző példán, eredeti dokumentumban mutatja be a kiállítás. Megmutatja ezeknek egyenes folytatását is a mai imperialista államokban, egészen az újfasizta barbarizmus amerikai könyvmáglyáig. Bemutatja a klerikális reakció népünk kulturális felemelkedése ellen vívott harcát, amelynek egyik megnyilvánulása Grösz, az áruló főpap által külföldre csempészett műkincsek, a kalocsai kódexnek elvesztése. A kiállítás szemléletesen állítja szembe az imperializmus könyvtárügyét, amely a pénz, a vagyonosodás szolgálatában állott — a felemelkedés szolgálatába állított szocialista könyvtárüggyel. A kiállításon dolgozó népünk széles tömegei ismerik majd meg Leninnek az intervenció háború legnehezebb esztendeiben megtett intézkedéseit, a könyvtárügyről szóló 1918-as rendeletét. Krupszkájának munkáját, melynek eredménye a mai szovjet könyvtárak méreteiben és minőségében pámtalan hálózata. Erzéketelteti a kiállítás azt a hatalmas támogatást, amelynek segítségével a magyar könyvtárügy eljutott mai állapotáig, amikor kapuit szélesre tárva tanítja, neveli dolgozó népünket, kiépíti felemelkedését segítő, teljes népkönyvtári hálózatunkat.

A kiállítás a Széchényi Könyvtár 150 éves jubileumát ünnepli. Abban a tudatban teszi ezt — anélkül, hogy multja haladó értékeit megtagadná — hogy ez a könyvtár nem azonos a mult század elején alakított, kezdetben teljesen hozzáférhetetlen, majd fokozatosan az uralkodóosztály számára nyilvánossá váó, de a néptől továbbra is elzárkózó Széchényi Könyvtárral. Nem azonos az a könyvtárral, amelynek első írott szabályzata kimondja — s egészen a felszabadulásig további szabályzatai is átveszik —

Aratás ábrázolása egy XV. századbeli kódexből.

hogy a könyvtár látogatói csak »illendő« ruhába öltözött egyének lehetnek. Szigorú megtorlást helyez kilátásba azokkal az olvasókkal szemben, akik az uralkodó osztály tisztviselőit megillető »tiszteletet« és előzékenységet elmulasztják. Az »illendő« ruhában való megjelenéssel az ügyviteli szabályzat külön is hangsúlyozni kívánja, az intézmény elzárkózott, nem a nép széles rétegeinek szolgálatát célzó rendeltetését. E szabályzatot a kiállítás látogatói eredetiben tekinthetik meg.

A mai Széchényi Könyvtár saját dolgozóit neveli arra, hogy a könyvtárat felkereső munkásolvásokat segítsék és irányítsák olvasmányaik megválasztásában és feldolgozásában. Segítsék a fiatal diákokat tanulmányaikban és ugyanilyen előzékenyen támogassák kutatásaikban megbecsült tudósainkat is. A könyvtár dolgozói ezzel is nyomukba akarnak lépni példaképeinknek, a nagy Szovjetunió könyvtárosainak, hogy megfelelhessenek a szocializmus tanításának, amely szerint az igazi tudomány nem szakadhat el a néptől, erejét a népből meríti, a népről van és a népet kell szolgálnia.

V WALDAPFEL ESZTER

HELYREIGAZÍTÁS

A Könyvbarát multhavi számában tévesen azt közölte, hogy a Fővárosi Szabó Ervin-könyvtár elkészítette a marxizmus-leninizmus klasszikusai, pártunk és a testvérpártok vezetői összes magyarul megjelent műveinek tematikus katalógusát. Még nem készíttette el. A tematikus katalógus csak kb. a tanév közepétől áll majd az olvasók rendelkezésére. (Szerk.)